

Ami a szavak mögött lappang Oláh János:
Csókkold meg a csizmám!,
Magyar Napló Kiadó, 2017.

Az archaikus léttörvények tisztelete, a tradicionális életrend megbecsülése, a megtartó hagyomány folytonossága Oláh János értékvilágának tartópillérszerű elemei. Ezért is lehetett ő – „sült realista” létére is modern íróként – egyfelől a föld, a munka, a kétkezi szorgosság, másfelől a kényszerűen elszenvedett XX. századi létabszurdítás és pusztulás krónikása is.

Oláh János *Csókkold meg a csizmám!* című, két novellafüzérből álló posztumusz prózakötete – a hat évvel ezelőtt megjelent *Száműzött történetekhez* hasonlóan – afféle „történelmi lecke fiúknak”, s még inkább felejtésre kárhoytatott, kollektív amnéziában szenvedő felnőtteknek.

A két részre tagolt, szám szerint nyolc elbeszélést tartalmazó könyv a valóság ismerete, a tények tisztelete és az igazság szeretete jegyében könyörtelen, szókimondó bátorsággal és illúziótlan írástudói felelősséggel vállalja egy letűnt korszakkal való szembenézést. Az *elbeszélések a háború és a békétlenség idejéből* alcímet viselő, roppant koherens kötet – mindenféle prózapoétikai szemfényvesztéstől tartózkodó – narrátora nemcsak a második világháború minden képzeletet fölülmuló megpróbáltatásait festi eleven színekkel, de a kommunista rendszer által tönkretett magyar falu kisvilágát, annak sokszorosan megnyomorított, jellegzetes figuráit is nagy megjelenítő és felidéző erővel tárja elénk.

A tipikus sorsok és élethelyzetek revelációszerűen megrendítő felmutatásával mikrorealista módon árnyalt és hiteles képet rajzol a szabadság nélküli rendvilágáról. Arról a mindmáig lezáratlan, félig sem bevallott múltrol, amely jelenkori rossz közérzetünk egyik legfőbb okozója is.

Egy Oláh Jánossal készült interjú idevágó részlete ars poeticus pontossággal beszél arról, mit gondol a szerző saját írói céljairól: „Minden írónak és minden olvasónak a saját lelkiismeretére van bízva, hogy mit ír meg és mit olvas el. Az író felelőssége talán egy hajszállal nagyobb, mint az olvasóé, de csak egy hajszállal. [...] Az én írásaim nem, vagy csak igen kis mértékben fikciós, képzelet szülte írások, sokkal

inkább a saját, a családi és a népi emlékezet szilánkjainak restaurált változatai. [...] A történet archaikus igazsága számomra mindennél fontosabb. Ezt szeretném minden írásomban megközelíteni.”

A *Csókkold meg a csizmám!* legfőbb értéke az elemi tisztaságra és emberi teljességre figyelő szellemi beállítódás. Ezt az attitűdöt a legnemesebb (móriczi, sántai) hagyományokra tekintő prózanyelv közvetíti az olvasó felé. Élet és irodalom, valóság és fikció állandó érintkezése magyarázhatja, hogy a mindenkori elbeszélő külső-belső életideje a *story* és a *history* egymást feltételező, kettős fénytörésében vetül az artisztikus szépséget, emberi mélységet és nyelvi erőt sugárzó történetekre.

Miközben a korábban – ilyen leplezetlen nyíltsággal és szociografikus pontossággal – soha senki által el nem mesélt történeteket olvasom, egyre bizonyosabb vagyok abban, hogy a mögöttünk hagyott évtizedek társadalom-, falu- és lélekrombolásáról akárhány történelmi, szociológiai, közgazdasági és egyéb tudományos munka sem szólhatna olyan hitelesen és pontosan, mint Oláh János könyve.

Az alig százoldalnyi elbeszéléskötet – amely virtuális (kis)regényként is olvasható – megindító affektivitással, választásra és válaszadásra kényszerítő módon ábrázolja mindazt a létrontást, amit az 1989 előtti évtizedek során a magyarságnak lélekben, szellemben, erkölcsben, demográfiai mutatókban és materiális javakban el kellett szenvednie. Ugyanakkor nem publicisztikus hevülettel, hanem a modern népiség legjobbait jellemző expresszív erővel, líraian telt realizmussal, poézisbe hajló élménysűrűséggel és sorsvállaló altruizmussal veszi számba a közösség történelmi gondjait.

A *Csókkold meg a csizmám!* olvasása során a magyarság sorskérdéseit egzisztenciális érvényű és hamleti mélységű létdilemmaként megéllő, feltétlenül életigenlő, sorsjobbító íróval folytathatunk párbeszédet. Oláh János kötete azért is érdemel kitüntetett figyelmet, mert csakis a múltbeli traumákkal szembenező, tiszta emlékezés lehet a jelenbeli helytállás, a felelősségteljes és bátor cselekvés záloga.

Ködöböcz Gábor